

КАТЕГОРИЯҲОИ КЎЛҲОИ МОҲИПАРВАРӢ
Шамсиддинов Ф.А., докторант, Азизов Ф.Ф., н.и.к.-ДАТ ба номи Ш. Шохтемур

Калимаҳои калидӣ: кӯл, инкубатсия, тухм, моҳича, сеголетка, хоҷагӣ, ҷараёни об, категория, нерест, чуқурӣ.

Ҷумҳурии Тоҷикистон шароити мусоид ва иқлим гарм, инчунин захираҳои фаровони оби зиед дорад. Метавонад дар оянда ба яке аз кишварҳои пешрафтатарини соҳаи моҳидорӣ табдил ёбад. Ба танзим даровардани кӯлҳои моҳипарварӣ, обанборҳо, дарёҳо имконияти бештари рушди соҳаи моҳипарвариро хубтар мегардонад. Бо ин васила мардум бештар боғушти моҳӣ таъмин гашта, бозсадҳои ҷойҳои нави корӣ пайдо мешавад.

Айни ҳол кӯлҳои муосири моҳипарвариро ба ду гурӯҳ тақсим мекунанд: хоҷагиҳои обҳои гарм; хоҷагиҳои обҳои сард. Ин тақсимот асосан хусусиятҳои биологии экологии моҳиҳои парвариш ёбанда, муносибати онҳо ба шароити зисташон, ҳарорат, ҷараёни гидрокимӣ ва омилҳои дигар дорад, ҷараёни хуб гирифтааст.

Дар кӯлҳои оби гарм намудҳои гуногуни моҳиҳо парвариш карда мешаванд. Мисол: пешонағафсҳои сафед ва ало, Амурсафедва сиеҳ, Капур, Лаққаи амрикоӣ, судаки муқаррарӣ ва ғайраҳо.

Дар кӯлҳои оби хунук бошад асосан оилаи гулмоҳиҳо: гулмоҳии рангинкамон, пеляд, амударёгӣ, тиллоӣ парвариш карда мешавад.

Системаи хоҷагиҳои зерин вобаста ба ташкил ва раванди парвариши моҳиҳо аз якдигар фарқ мекунанд.

Хоҷагиҳои моҳипарварии истеҳсолашон сарбаста, аз гирифтани насли моҳӣ то моҳии молӣ машғуланд.

Ба ин намуд хоҷагиҳои парвариш кунандагони моҳии зотӣ ва тақмили низ дохил мешавад.

Хоҷагиҳои моҳипарварии истеҳсолашон ғайрисарбаста, якчанд кӯл доранд, онҳо фақат ба парвариши моҳиҳои молӣ машғуланд, аз хамин сабаб фарқ карда мешавад. Вобаста ба шароити иқлим хоҷагиҳои моҳипарварӣ мувофиқи технологияи мавҷуда бо давраҳои як, ду, се сола амал мекунанд. Дар илми ихтиология (илм дар бораи моҳидорӣ) мафҳуми даврро аз тухм то моҳии молӣ шудан меноманд. Дар ҷумҳурии соҳибистиклоли моҳичидорон бисёртар ба давраи дусолаи парвариши моҳиҳо аҳамият медиҳанд.

Дар соли аввал моҳиҳои парвариши сеголеткаи 20-25 грамма ба даст оварда, соли дуюм аз ин моҳичаҳо моҳии молӣ мегиранд. Ба ҳисоби миёна дар давоми ду сол аз 16 то 18 моҳ, моҳиҳо павариш меёбанд. Дар ҳолате, ки хангоми парвариш ба моҳиҳо шароити хуби оптимальӣ фароҳам оварда шавад, ин муддатро кӯтоҳ кардан мумкин аст.

Дар мавриди даври 3-солаи парвариши моҳии молӣ маҳсулот дар охири соли сеюм (дар давоми 28-30 моҳ) омода мешавад. Ин давра имконият медиҳад, ки моҳиҳои калон истеҳсол карда шавад: мисол дар ин давра моҳиҳои капур вази миёнашон аз 1-кг зиёд расонида мешавад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон хоҷагиҳои моҳипарварӣ кӯлҳоро аз рӯйи муқаррароташон ба гурӯҳҳои зерин тақсим мекунанд. Кӯли саробӣ, кӯлҳои тухммонӣ, кӯлҳои моҳичагӣ, кӯлҳои моҳиҳои парваришӣ, кӯлҳои зимистонгузаронӣ, кӯлҳои моҳиҳои молӣ, кӯлҳои тобистон ва зимистонаи моҳиҳои зотӣ, кӯлҳои каронтинӣ ё изоляторӣ, кӯлчаҳо-садокҳо.

Мо аз хоҷагии моҳипарварии «Ҳамидов»-и ноҳияи Варзоб ва КВДТТ-и «Ҳисори»-и шаҳри Ҳисор, дидан кардем. Дар ин хоҷагиҳо танҳо категорияҳои кӯлҳои парвариши моҳиҳои молӣ ба роҳ монда шудааст.

Дар ҷумҳурӣ хоҷагиҳои ҳастанд, ки бозори истеъмолии моро то қадре ба гушти моҳӣ таъмин менамоянд, аммо арзиши аслии он хеле қимат ва ба назар мерасад, ки мардум имкони харидорӣ ва истеъмоли онро ханӯз ҳам надоранд. Хуб мешуд, ки хоҷагиҳои моҳипарварии ҷумҳурӣ барои таъмин кардани худ бо моҳича, сеҳҳои инкубатсионӣ ва аз рӯйи чунин категорияҳои кӯлҳо парвариши моҳиҳо ба роҳ монанд.

Хоҷагии худ таминкунанда, яъне корро аз тухми моҳи сар карда то ба моҳии зотӣ расонда ба фурӯш барорад. Дар натиҷа хоҷагӣ даромади хуб ба даст меорад ва аҳоли бошад бо гушти пурғизои моҳии арзон таъмин мегардад.

Кӯлҳои саробӣ-ҷойгиршавии ин намуди кӯл бояд нағз интиҳоб карда шавад, чунки аз ин кӯл ба ҳамаи категорияҳои кӯлҳо об озод бе монеа интиқол мешавад.

Мақсади асосии ин кӯл барои захира кардани об ба кӯлҳои дигари хоҷагӣ пешбинӣ шудааст. Ин кӯл хангоми оби дарё лой шудан вазифаи асосиаш обро соф кардан мебошад. Сатҳи кӯл аз рӯйи талаботи хоҷагӣ бо об муайян карда мешавад.

Кӯлҳои тухммонӣ – барои таносул ва инкишоф пешбинӣ карда шудааст. Дар онҳо бояд ҳама шароитҳо барои тухммонӣ, инкишофи тухм, нигоҳбини кирминаҳо муҳайё бошад. Ин кӯлҳо нисбати дигар кӯлҳо хурдтар буда, бояд дар релефи ҳамвор, дар хоки алафӣ себаргазор дошта ҷой гирифта бошад. Дар гирду атрофи кӯл растаниҳои гуногун кишт карда шавад. Барои аз об пур кардан ва ҳолӣ кардан дар ин кӯлҳо бояд мустақилона бошад. Дар вақти тухммонӣ кӯлро аз оби тоза пур кардан ва баъди тухммонӣ кӯлро холи кардан лозим аст. Ин категорияи кӯлҳо танҳо барои тухммонӣ истифода мешавад, агар бо дигар мақсад истифода баранд боиси нест шудани растаниҳои оби кӯл мегардад.

Кӯлҳои моҳичагӣ барои парвариши кирминаҳо бо роҳи табиӣ дар натиҷаи «нерест» аз сеҳи инкубатсионӣ баромадани моҳичаҳо истифода карда мешавад. Ин амал аз 21 то 40 шабонарӯз идома меёбад. Мо бо мақсади хуб инкишоф ёфтани макро ва микро элементҳои дохили кӯл поруи чорворо ба миқдори муайян пошидем, то ки базаи хӯрока дар кӯл бой шавад. Инчунин дар гирду атрофи кӯли барои хӯрокаи табиӣ «КВДТТ»-и Ҳисори ш. Ҳисор алафҳои табиӣ ва юнучқа кишт карда шудааст. Ин категорияҳои кӯлҳо барои парвариши сеголеткаҳо, кирминаҳои аз кӯлҳои тухммонӣ ва моҳичагӣ гузаронидан пешбинӣ карда шудааст (расми 1.).

Расми 1. -Кӯли моҳиҳои паваришӣ дар «КВДТТ»-и Ҳисори ш. Ҳисор

Ин кӯлдар «КВДТТ»-и Ҳисори ш. Ҳисор ҷойгир буда, барои моҳиҳои парваришӣ пешбинӣ шудааст.

Кӯлҳои зимистонгузаронӣ барои дар фасли зимистон нигоҳ доштани моҳиҳо, чуқурии ин кӯл нисбати кӯлҳои

дигар хеле фарқ дорад.

Кӯлҳои моҳиҳои молӣ ба чунин катигорияи кӯлҳо, ҳамон кӯлҳое дохил мешаванд, ки аз рӯйи масоҳат калонтарин мебошанд. Тачрибаҳои илмию истеҳсоли нишон медиҳанд, ки масоҳати чунин кӯлҳо чи қадаре, ки калон бошад, ҳамон қадар ҳосилнокиашон баланд мешавад.

Кӯлҳои моҳиҳои зотӣ, чунин намуди кӯлҳо танҳо барои парварши моҳиҳои зотӣ ва такмили пешбинӣ шудааст. Масоҳати кӯлҳо аз миқдори моҳиҳо вобастагӣ дорад. Ба сохтори ин гуна кӯлҳо бояд диққати махсус дода шавад, барои он ки аз сифати саршумори моҳиҳои зотӣ, сифати баланди насли онҳо вобастагӣ дорад.

Кӯлҳои карантинӣ барои муваққатан нигоҳ доштани моҳиҳои касал ё ин ки аз дигар хочагиҳо бо мақсади парвариш оварда мешавад, пешбинӣ шудааст. Асосан ин кӯлҳоро дар хочагӣ аз ҳама охир месозанд. Бояд 25 маз дигар кӯлҳо дур бошад.

Шароит ва замон тақозо менамояд, ки мо бояд ин соҳаи аз нуқтаи назари иқтисодӣ ғолибонаро боз ҳам рушд диҳем.

Адабиёт:

1. Ҳайтов А.Х. Моҳипарварӣ дар амал- Душанбе, 2006.
2. Ҳайтов А.Х., Азизов Ф.Ф. Зағорамоҳипарварӣ дар Тоҷикистон. Маҷмӯаи мақолаҳои илмӣ ДАТ Кишоварз - Душанбе, 2012.
3. Ҳайтов А.Х., Азизов Ф.Ф., Шарипов М.А., Тошева М.З. Технологияи интенсификации моҳипарварӣ- Душанбе, 2018.

АННОТАЦИЯ КАТЕГОРИИ РЫБОВОДЧЕСКИХ ПРУДОВ

В данной статье приведены результаты исследований, которые изучались в двух рыбноводческих хозяйствах районов республиканского подчинения (рыбноводческого хозяйства «Хамидова» Варзобского района и малого государственного учебно-экспериментального предприятия г. Гиссара) В данных озерах выращиваются рыбы для дальнейшей её реализации.

Результаты исследований показали, что использование таких категорий озер благоприятствуют выращиванию рыбы, которые приносят экономическую эффективность данной отрасли.

Ключевые слова: пруд, инкубация, икра, личинка, сеголетка, хозяйства, направлено воды, категория, нерест, глубина.

ANNOTATION CATEGORY OF FISH PONDS

This article presents the results of research that were studied in two fish farms of the districts of Republican subordination (the fish farm "Khamidov" of the Varzob district and the small state educational experimental enterprise of Gissar) Fish is grown in these lakes for further sale.

The research results have shown that the use of such categories of lakes favor fish breeding that brings economic efficiency to the industry.

Keyword: pond, incubation, eggs, larva, fledgling, farms, water level, category, spawning, depth.